

L. MIHAL

NEGATIVNA STRANA OBRASLOSTI GLAVE VUNOM KOD OVACA

Dobra obraslost ovaca vunom je osobina koju želimo da postignemo u odgajivanju ovaca. Ali pretjerana obraslost po glavi i licu može da izazove i neželjene posljedice.

Istraživanja koja su vršena u Western Sheep Breeding Laboratory (Journal of Animal Science, August 1949 str. 360—361, citirano iz knjige: Rice A i dr. »Breeding Better Livestock« 1953) pokazuju da su rambuže ovce, koje su imale glavu i lice obraslo vunom, zaostajale u plodnosti i produkciji za ovacama s neobraslim licem. Ovce s neobraslim licem odgajile su do odlučivanja 11,3% više jagnjadi (neobrasle 99,0% — obrasle 87,7%, a prosječna težina njihove jagnjadi bila je veća za 11,1 funtu (neobrasle 75,5 funti — obrasle 64,4 funte). Ovce s djelimično obraslim licem odgajile su do odlučivanja 8,6% više jagnjadi (djelimično obrasle 96,3% — obrasle 87,7%), a prosječna težina njihove jagnjadi bila je veća za 7,7 funti od ovaca s obraslim licem (djelimično obrasle 72,1 funtu — obrasle 64,4 funte).

Odnos obraslosti glave na plodnost i produkciju ovaca vidi se iz sljedeće tabele uzete iz navedenog časopisa.

Obraslost lica vunom	Broj ovaca	Procenat ojagnjenih ovaca	Procenat jagnjadi	Procenat živorođene jagnjadi	Procenat odlučenih od živoro- đenih	Prosječna težina odlučene jagnjadi	Procenat odlučenih jagnjadi po ovci	Prosječna težina odlučenih jagnjadi u funtama
glo djelimično	286	95.5	126.7	91.9	89.0	76.3	99.0	75.5
obraslo	845	95.4	142.2	92.3	88.1	74.8	96.3	72.1
obraslo	1557	91.9	119.7	90.0	88.6	73.4	87.7	64.4

Ove prednosti ovaca s neobraslim licem ostvarile su se i pored tri periodična šišanja oko očiju kod ovaca koje su imale obraslu glavu i lice.

Istina je da su ispitivanja u navedenoj ustanovi pokazala da su nastrig vune i dužina pramena neznatno veći kod ovaca s obraslim licem. (U ispitivanju je bilo 2499 dviski i 798 odraslih rambuže ovaca). Ali te razlike kako ističe autor (1) nisu toliko velike da bi imale neko

ekonomsko značenje i zaostaju za prednostima koje imaju ovce s neobraslom glavom.

Pretjerana obraslost glave i porast vune prouzrokuju »vunsku sljepoću« i razumljivo je da se životinje teže kreću i pronalaze hranu, pri čemu se više služe drugim čulima nego vidom, a to se kako se vidjelo, negativno odrazilo na njihovu proizvodnju.

Sl. 1 — Križanci sjenička × prekos, glava i lice potpuno obrasli vunom sa zabodenim biljčicama Nardusa

Dok je ta pojava u uvjetima američkog gajenja ovaca čisto uzgojni problem, dotle ta pojava u zemljama gdje u travnom pokrivaču livada i pašnjaka prevladava *Nardus strictae* — brk, zeka, — pretstavlja više ili manje uzgojno — ekološki problem. Radi se, naime, o tome da se prilikom hranjenja sijenom biljčice nardusa kao iglice zabadaju u vunu po licu i potpuno omotaju glavu životinje. Ovo je zapaženo u nekim našim uzgojima koji rade na stvaranju izvjesnog merino — tipa na bazi naših sojeva pramenke. Podaci o kojima se ovdje govori odnose se na križance sjeničkih ovaca s prekos ovnovima i na križance bosanskih pramenki s koridal ovnovima.

Na fakultetskom dobru »Gvozno« križanci sjeničkih ovaca s prekos ovnom su dobrim dijelom obrasli vunom po glavi i licu. Neki imaju potpuno obraslu glavu i lice, tako da im se ne vide ni oči (sl. br. 1). Ove ovce poslije hranjenja sijenom nardusa imaju gusto zbijeni splet vune i nardusa oko lica koji potpuno prekriva oči.

Ista pojava zapažena je kod križanaca bosanske pramenke i koridal ovnova na ergeli »Borike« (prema usmenom saopćenju Ing. A. Jašarevića).

Najprije se »iglice« nardusa zabadaju u vunu na podbratku, pa ovca izgleda kao da ima »bradu«, (sl. br. 2) a kasnije i po ostalim dijelovima glave, sačinjavajući jedan vijenac. U početku se zabodene iglice lako izvla-

Sl. 2 — Križanac sjenička × prekos, glava i lice potpuno obrasli vunom sa zabodenim brijčicama Nardusa

če iz vune, ali ako se ubrzo ne pristupi šišanju glave i redovnom čišćenju, može se desiti, kao što je bio slučaj na ergeli »Borike«, da dođe i do potpune sljepoće. Primijetili smo na fakultetskom dobru »Gvozdno« da

Sl. 3 — Križanac bos. pramenka × koridal sa »bradom« od sljena Nardusa

se i pored toga što je izvršeno šišanje glava, ipak nardus vrlo brzo nahvata po licu tako da se skoro svakodnevno morao da čisti. Kako se vidi obraslost glave i lica vunom ne samo da direktno šteti ovcama, nego ona i poskupljuje njihovo držanje, uzimajući u obzir šišanje glave i povremena čupanja »iglica« nardusa iz vune na glavi.

Navedena ispitivanja koja su vršena u Americi na rambuže ovcama i ova zapažanja na križancima na fakultetskom dobru »Gvozdno« i na ergeli »Borike« imaju za nas poseban značaj. Ovca jeste i ostaće životinja naših planinskih predjela, gdje prevladava nardus kao travni pokrivač. Smatra se da je jedna četvrtina planinskih pašnjaka i livada kod nas prekrivena nardusom. Meliorisanje tih livada i pašnjaka biće dugotrajan i težak posao. Zbog toga problem nardusa neće se samo pojavljivati kao problem u prehranbenom pogledu, nego i kao još jedan novi izrazito ekološki faktor. Zato pri merinizaciji domaćih pramenki i stvaranju naše finorune ovce treba da obratimo pažnju i na ove činjenice pa treba oplemenjavati naše pramenke s onim merino tipovima koji imaju vunom neobraslu glavu i lice.

ZUSAMMENFASSUNG

DIE NACHTEILE DES WOLLWUCHSES AM KOPFE BEI SCHAFEN

Der übertriebene Wollwuchs am Kopfe, besonders das Wachstum der Wolle am Gesichtsteil, verursacht »die Wollblindheit« welche sich nach den Forschungen des Western Sheep Breeding Laboratory auf die Produktion der Schafe negativ auswirkt.

In den Gebirgsgegenden Jugoslawiens, in der Grasdecke der Wiesen ist das Gras *Nardus stricta* vorherrschend. Gelegentlich der Fütterung der Schafe mit Nardusheu stechen sich die Nardusstengeln wie kleine Nadeln in die Wolle auf dem Kopf, insbesondere in den Gesichtsteil, manchmal direkt in die Augen, und können dadurch vollkommene Blindheit der Schafe hervorrufen. Demzufolge erscheint die Nardusfrage nicht nur als ein Fütterungsproblem sondern auch als ein ausgesprochener ökologischer Faktor. Deswegen sollte man in diesen Gegenden nur die Schafe züchten, bei denen der Kopf, besonders der Gesichtsteil, nicht mit Wolle bedeckt ist.